

A BÍRÓSÁG VÉGZÉSE (második tanács)

2005. július 14.*

A C-52/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesverwaltungsgericht (Németország) a Bírósághoz 2004. február 10-én érkezett, 2003. december 17-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Personalrat der Feuerwehr Hamburg**

és

a **Leiter der Feuerwehr Hamburg**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, C. Gulmann, R. Schintgen (előadó),
J. Makarczyk és J. Klučka bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
hivatalvezető: R. Grass,

a kérdést előterjesztő bíróság értesítését követően, miszerint a Bíróság — eljárási szabályzata 104. cikke 3. §-ának megfelelően — indokolt végzéssel kíván határozni,

a Bíróság alapokmányának 23. cikkében meghatározott érdekelték felhívását követően, miszerint terjesszék elő az e tárgyra vonatkozó esetleges észreveteleiket,

a főtanácsnok meghallgatását követően,

meghozta a következő

Végzést

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i 89/391/EGK tanácsi irányelv (HL L 183., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 349. o.) 2. cikkének és a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 1993. november 23-i 93/104/EK tanácsi irányelv (HL L 307., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 197. o.) 1. cikke (3) bekezdésének értelmezése.

- 2 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Personalrat der Feuerwehr Hamburg (a hamburgi tűzoltóság személyzeti bizottsága, a továbbiakban: Personalrat) és a Leiter der Feuerwehr Hamburg (az említett szolgálat vezetője, a továbbiakban: Leiter) közötti jogvita keretében terjesztették elő, melynek tárgya az e tűzoltóság beavatkozó erőire vonatkozóan több mint 48 órás maximális heti munkaidőt előíró német szabályozás.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

- 3 A 89/391 és a 93/104 irányelvet az EK-Szerződés 118a. cikke (az EK-Szerződés 117–120. cikke helyébe az EK 136-143 cikk lépett) alapján fogadták el.
- 4 A 89/391 irányelv keretirányelv, amely meghatározza a munkavállalók biztonságára és egészségvédelmére vonatkozó általános elveket. Ezeket az elveket később számos egyedi irányelv továbbfejlesztette, melyeknek egyike a 93/104 irányelv.
- 5 A 89/391 irányelv 2. cikke a hatályára vonatkozóan a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez az irányelv minden köz- és magán tevékenységi ágazatra alkalmazandó (ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi, közigazgatási, szolgáltatási, oktatási, kulturális, szabadidős stb.).

(2) Ez az irányelv nem alkalmazható ott, ahol az egyes különleges közszolgálati tevékenységekre — mint amilyen a fegyveres erők vagy a rendőrség — vagy a polgári védelmi szolgálatok egyes különleges tevékenységeire jellemző sajátosságok szükségszerűen ellentétben állnak vele.

Ebben az esetben a munkavállalók biztonságát és egészségvédelmét a lehető legmesszebbmenőkig biztosítani kell ezen irányelv céljainak figyelembevételével.”

- 6 A 93/104 irányelv 1. cikke, melynek címe „Az irányelv tárgya és hatálya”, a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez az irányelv a minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeket állapítja meg a munkaidő megszervezésére tekintettel.

(2) Ezt az irányelvet kell alkalmazni:

- a) a napi és a heti pihenőidő és az éves szabadság minimális időtartama, a szünetek és a maximális heti munkaidő esetében; és

- b) az éjszakai munka, a váltott műszakban végzett munka és a munkaritmus bizonyos szempontjainak esetében.

(3) Ezen irányelv 17. cikkének sérelme nélkül ezt az irányelvet kell alkalmazni a 89/391/EGK irányelv 2. cikkének értelmében valamennyi köz- és magán-tevékenységi ágazatban a légi, a vasúti, a közúti, a tengeri, a folyami és tavi szállítás, a tengeri halászat, a tengeren végzett egyéb munkavégzés, valamint az orvosok gyakornoki tevékenységének kivételével.

(4) A 89/391/EGK irányelv rendelkezéseit kell teljes mértékben alkalmazni a (2) bekezdésben említett esetekben, az ezen irányelv szigorúbb és/vagy konkrétabb rendelkezéseinek sérelme nélkül.”

- 7 A 93/104 irányelv 2. cikke, melynek címe „Meghatározások”, a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában az alábbi meghatározások alkalmazandók:

1. munkaidő: az az időtartam, amely alatt a munkavállaló dolgozik, a munkaadó rendelkezésére áll, és tevékenységét vagy feladatát végzi a nemzeti jogszabályoknak és/vagy gyakorlatnak megfelelően;
2. pihenőidő: az az időtartam, amely nem minősül munkaidőnek;

[...]”

8 Az említett irányelv II. szakaszának tárgyát azok az intézkedések képezik, amelyeket a tagállamoknak meg kell hozniuk annak biztosítása érdekében, hogy minden munkavállalót megillessen a napi és heti minimális pihenőidő, és e szakasz a maximális heti munkaidőről is rendelkezik.

9 Az említett irányelv 6. cikke a maximális heti munkaidőre vonatkozóan a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a munkavállalók biztonságának és egészségének védelmével összhangban:

[...]

2. hétnapos időtartamokban az átlagos munkaidő, a túlórákat is beleértve, ne haladja meg a 48 órát.”

10 A 93/104 irányelv 15. cikke a következőket írja elő:

„Ez az irányelv nem sérti a tagállamoknak azt a jogát, hogy olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket alkalmazzanak vagy vezessenek be, amelyek a munkavállalók biztonságának és egészségének védelme szempontjából előnyösebbek, vagy hogy megkönnyítsék vagy engedélyezzék olyan kollektív szerződések vagy a szociális partnerek által kötött olyan megállapodások alkalmazását, amelyek a munkavállalók biztonságának és egészségének védelme szempontjából előnyösebbek.”

11 Az említett irányelv 16. cikke szerint:

„A tagállamok a következő cikkek alkalmazásában hivatkozási időszakot állapíthatnak meg:

[...]

2. a 6. cikk alkalmazásában (maximális heti munkaidő) a hivatkozási időszak nem haladhatja meg a négy hónapot.

[...]”

12 A 93/104 irányelv egyes tevékenységek sajátosságaira tekintettel számos, az általános szabályoktól való eltérést ír elő, amennyiben bizonyos feltételek teljesülnek. E tekintetben a 17. cikk a következőket írja elő:

„(1) A munkavállalók biztonság- és egészségvédelméről szóló általános elvekre tekintettel a tagállamok eltérhetnek a 3., 4., 5., 6., 8. vagy 16. cikktől, ha az érintett tevékenység sajátos jellege miatt a munkaidő időtartamát nem mérik és/vagy nem határozzák meg előre, vagy azt a munkavállalók maguk sem tudják meghatározni, és különösen a következők esetében:

a) vezető állású munkavállalók vagy más önálló döntéshozatali jogkörrel rendelkező személyek;

- b) családtag munkavállalók; vagy

- c) templomokban és vallási közösségekben vallási ceremóniakon közreműködő munkavállalók.

(2) Eltérések fogadhatók el törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések, vagy kollektív szerződések, vagy a szociális partnerek által kötött megállapodások által, feltéve, hogy az érintett munkavállalók számára egyenértékű kompenzáló pihenőidőt biztosítanak, vagy kivételes esetekben, ha kompenzáló pihenőidő biztosítása objektív okok miatt nem lehetséges, akkor az érintett munkavállalókat megfelelő védelemben részesítik:

2.1. a 3., 4., 5., 8. és 16. cikktől:

[...]

- c) olyan tevékenységek esetében, ahol folyamatos szolgálatra vagy termelésre van szükség, különösen a következők esetében:
 - i. a kórházak vagy hasonló létesítmények, bentlakásos intézmények és börtönök által nyújtott felvétellel, kezeléssel és/vagy gondozással kapcsolatos szolgáltatások;

[...]

iii. sajtó, rádió, televízió, filmgyártás, postai és távközlési szolgáltatások, mentő, tűzoltó és polgári védelmi szolgálatok;

[...]

(3) A 3., 4., 5., 8. és 16. cikktől kollektív szerződések vagy a szociális partnerek által nemzeti vagy regionális szinten kötött megállapodások alapján, vagy az általuk megállapított szabályoknak megfelelően kollektív szerződések vagy a szociális partnerek által kötött alacsonyabb szintű megállapodások alapján lehet eltérni.

[...]

Az első és a második albekezdésben biztosított eltérési lehetőségek azzal a feltétellel engedélyezhetők, hogy az érintett munkavállalók számára egyenértékű kompenzáló pihenőidőt biztosítanak, vagy kivételes esetekben, amikor objektív okok miatt kompenzáló pihenőidő biztosítása nem lehetséges, akkor az érintett munkavállalókat megfelelő védelemben részesítik.

[...]

(4) E cikk (2) bekezdésének 2.1. és 2.2. pontjában és a (3) bekezdésében előírt, a 16. cikk 2. pontjától való eltérés lehetősége nem eredményezheti, hogy a hivatkozási időszak a hat hónapot meghaladja.

A tagállamoknak azonban lehetőségük van arra, hogy a munkavállalók biztonság- és egészségvédelmével kapcsolatos általános elvek betartása mellett objektív vagy műszaki okok vagy a munka megszervezésével kapcsolatos okok miatt lehetővé tegyék, hogy kollektív szerződések vagy a szociális partnerek által kötött megállapodások a hivatkozási időszakot legfeljebb 12 hónapban rögzítsék.

[...]"

Nemzeti jog

- 13 A német munkajog különbséget tesz az ügyelet (Arbeitsbereitschaft), a készenlét (Bereitschaftsdienst) és az elérhető helyen történő rendelkezésre állás (Rufbereitschaft) között.
- 14 A nemzeti előírások e három fogalomra vonatkozóan nem adnak meghatározást, de az ítélkezési gyakorlatból megállapíthatóak a jellemzőik.
- 15 Az ügyelet (Arbeitsbereitschaft) esetében a munkavállalónak a munkahelyen a munkaadó rendelkezésére kell állnia, folyamatosan készen állva arra, hogy szükség esetén munkába álljon.

- 16 A készenlét (Bereitschaftsdienst) során a munkavállaló köteles a munkaadó által meghatározott, a munkahelyi létesítményen belüli vagy kívüli helyen tartózkodni, és a munkaadó kérésére történő munkába állásra készen állni, de jogosult pihenni vagy más tevékenységet végezni, amennyiben a szakmai tevékenységére nincs szükség.
- 17 Az elérhető helyen történő rendelkezésre állásnak (Rufbereitschaft) az a jellemzője, hogy a munkavállalónak nem kell a munkaadó által megjelölt helyen tartózkodnia, hanem csak folyamatosan elérhetőnek kell lennie, hogy szakmai feladatait hívás esetén rövid időn belül végezhesse.
- 18 Az alapeljárás tényállásának idején hatályban levő német munkajog szerint alapvetően csak az ügyelet (Arbeitsbereitschaft) számított bele teljességében a munkaidőbe. A készenlét (Bereitschaftsdienst) és az elérhető helyen történő rendelkezésre állás (Rufbereitschaft) ezzel szemben pihenőidőnek minősült, kivéve a szolgálati idő azon részeit, amelyek során a munkavállaló ténylegesen szakmai feladatait végezte.
- 19 A Hamburg tartomány tisztviselőinek jogállásáról szóló törvény (Hamburgisches Beamtenengesetz) 1977. november 29-én kihirdetett, az 1997. június 11-i törvénnyel módosított változatának (a továbbiakban: HmbBG) 76. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tisztviselők rendes munkaidejét a szenátus [Hamburg tartomány végrehajtói testülete] rendelettel az első és a második mondatban meghatározott módon állapítja meg. A tisztviselők rendes munkaideje a heti negyven órás átlagot nem haladhatja meg. A készenlét esetében a rendes munkaidő a szolgálat

szükségeinek megfelelően meghosszabbítható; a heti ötven órás átlagot azonban nem haladhatja meg.

[...]"

- 20 A tisztviselők munkaidejéről szóló, 1997. augusztus 12-i rendelet (Verordnung über die Arbeitszeit der Beamtinnen und Beamten; a továbbiakban: ArbZVO) 1. cikke a következőket írja elő:

„(1) A tisztviselők rendes heti munkaideje átlagosan 40 óra. A rendes vagy szokásos napi munkaidő tekintetében a rendes heti munkaidő egy munkanapra eső részét kell alapul venni.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően a rendes heti munkaidő a szolgálat szükségleteinek megfelelően legfeljebb átlag 50 órára meghosszabbítható, ha a szolgálat készenlétet is magában foglal. A tűzoltóság beavatkozó erőinél dolgozó személyzet rendes munkaideje, a készenlétet is beleértve, átlagosan heti 48 óra.”

- 21 Az ArbZVO e rendelkezését az 1998. december 15-i rendelet a következőképpen módosította:

„A tisztviselők munkaidejéről szóló, 1997. augusztus 12-i rendelet 1. cikke (2) bekezdésének második mondatában ... a »48«-as szám helyébe az »50«-es szám lép.”

Az alapügy és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 22 A Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy az alapügyben részt vevő felek 1991. július 18-án 1990. április 1-jei hatállyal kollektív szerződést kötöttek a tűzoltóság váltott műszakban dolgozó, beavatkozási feladatokat ellátó tisztviselőinek munkaidéjéről. Ez a kollektív szerződés, a készenlétet is beleértve, átlag 48 órában határozta meg a rendes heti munkaidőt.
- 23 1999 elején a Leiter előterjesztett egy új, a tervek szerint 1999. január 1-jei hatállyal az 1991. július 18-i kollektív szerződés helyébe lépő kollektív szerződésre vonatkozó tervezetet, amely – a készenlétet is beleértve – a rendes heti munkaidő növelését írta elő átlag 48 órától 50 órára.
- 24 A Personalrat megtagadta hozzájárulását ehhez a tervezethez. Mivel az alapügyben részt vevő feleknek nem sikerült megegyezésre jutniuk, a Leiter az egyeztető szervhez fordult, amely 1999. október 25-én a Personalrat nevében és helyett elfogadta az 1999. október 25-i kollektív szerződést (a továbbiakban: a vitatott kollektív szerződés).
- 25 2000. december 12-én a Personalrat azonnali hatállyal felmondta a vitatott kollektív szerződést, mivel az álláspontja szerint ellentétes a 89/391 és 93/104 irányelv előírásaival.
- 26 Ezt követően a Personalrat a Verwaltungsgericht Hamburghoz fordult, amely a Personalrat keresetét végzéssel elutasította.

- 27 A Personalrat ezt követően fellebbezést nyújtott be az Oberverwaltungsgericht Hamburghoz, amely a vitatott kollektív szerződés alkalmazhatatlanságának megállapítása iránti elsődleges kérelmet elutasította, de az egyeztető szerv 1999. október 25-i határozata jogellenességének megállapítása iránti másodlagos kérelemnek helyt adott.
- 28 Az Oberverwaltungsgericht e határozata ellen mind a Personalrat, mind a Leiter jogorvoslati kérelmet nyújtott be a Bundesverwaltungsgerichthez.
- 29 A Bundesverwaltungsgericht álláspontja szerint a jogvita eldöntése olyan közösségi jogi kérdés megválaszolásától függ, amelyre vonatkozóan a Bíróság ítélkezési gyakorlata még nem adott útmutatást.
- 30 Bár a vitatott kollektív szerződésnek a HmbBG és az ArbzVO 1998. december 15-i módosított változata szerint van jogalapja, ez a nemzeti szabályozás, amely a szolgálat szükségleteinek megfelelően lehetővé teszi, hogy a heti rendes munkaidő felső határa átlag 50 óra legyen, nem alkalmazható, amennyiben az ellentétes a 93/104 irányelv 6. cikkének 2. pontjával, amely a maximális heti munkaidőt 48 órában állapítja meg. E tekintetben azonban kérdéses, hogy ezen irányelv alkalmazható-e azon tisztviselőkre, akik beavatkozási feladatot látnak el a hivatásos tűzoltószolgálat keretében.
- 31 Azon körülmény tekintetében, hogy egyrészt a 93/104 irányelv 1. cikkének (3) bekezdése a hatályát a 89/391 irányelv 2. cikkére történő kifejezett hivatkozással határozza meg, és hogy másrészt ezen utóbbi irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első albekezdése szerint az irányelv nem alkalmazható, ha az egyes különleges közszolgálati tevékenységekre — mint amilyen a fegyveres erők vagy a rendőrség — vagy a polgári védelmi szolgálatok egyes különleges tevékenységeire jellemző sajátosságok szükségszerűen ellentétben állnak vele, meg kell határozni, hogy a tűzoltóság e kivételek közé sorolható-e.

- 32 Mivel a tűzoltóság fő tevékenysége lényegében a tüzesetek elhárítása, és a jogszabályok értelmében a balesetek és más sürgősségi esetek során történő segítségnyújtás is a feladatai közé tartozik, vagy az állami biztonsági rendszer részének tekinthető, amely rendszerhez a 89/391 irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében példaként jelölt fegyveres erők és a rendőrség is tartoznak, vagy a polgári védelmi szolgálatok részét képezi, így nem zárható ki, hogy a tűzoltóság — az egyik vagy a másik jogcímen — általánosan kivételt képez ezen irányelv, és ezáltal a 93/104 irányelv hatálya alól.
- 33 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első albekezdése azonban úgy is értelmezhető, hogy a 93/104 irányelv 6. cikkének 2. pontjában megállapított maximális heti munkaidő mindenképpen vonatkozik a tűzoltóság beavatkozó erőinek tisztviselőire. Ezen értelmezés mellett szól az elsőként említett rendelkezés szövege, valamint értelme és célja is.
- 34 Mivel a Bundesverwaltungsgericht az előtte folyamatban levő jogvita eldöntéséhez szükségesnek tartotta a közösségi jog értelmezését, az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A 93/104 irányelv 1. cikke (3) bekezdésének és a 98/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének összefüggő rendelkezéseit úgy kell-e értelmezni, hogy a 93/104 irányelv 1. cikkének (3) bekezdése a hivatásos tűzoltóság beavatkozó erőinek munkaidejére nem alkalmazható?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 35 Ezzel a kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy a 89/391 irányelv 2. cikkét és a 93/104 irányelv 1. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azok a tevékenységek, amelyeket az olyan hivatásos tűzoltóság beavatkozó erői gyakorolnak, mint amely az alapeljárás tárgyát képezi, ezen irányelvek hatálya alá tartoznak, és így a 93/104 irányelv 6. cikkének 2. pontjával ellentétes a maximális heti munkaidőre előírt, a készenlétet is beleszámítva 48 óras felső határnak a túllépése.
- 36 Tekintve, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata fényében az e kérdésre adandó válasz nem enged teret semmilyen ésszerű kétségnek, a Bíróság eljárási szabályzata 104. cikkének 3. §-a értelmében tájékoztatta a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy indokolt végzéssel kíván határozni, és az alapokmányának 23. cikkében meghatározott érdekelteket felhívta, hogy adott esetben nyújtsák be erre vonatkozó észrevételeiket.
- 37 A Personalrat és az Európai Közösségek Bizottsága a Bíróság felhívására megismételték az általuk az írásbeli szakasz során képviselt álláspontjukat, mely szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz egyértelműen kikövetkeztethető a Bíróság ítélkezési gyakorlatából, különös tekintettel a C-397/01–C-403/01. sz., Pfeiffer és társai egyesített ügyekben 2004. október 5-én hozott ítéletre (EBHT 2004., I-8835. o.), és ebből következően megalapozott indokolt végzéssel határozni. A Leiter és a holland kormány ezzel szemben ellenkező álláspontot képviselt. A Leiter és a holland kormány által előterjesztettek azonban nem voltak alkalmasak arra, hogy a Bíróság álláspontját a tervezett eljárással kapcsolatban megváltoztassák.
- 38 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz tekintetében – ahogyan a jelen végzés 35. pontjában szintén megfogalmazásra került – emlékeztetni

kell arra, hogy a 93/104 irányelv 1. cikkének (3) bekezdése az irányelv hatályát a 89/391 irányelv 2. cikkére történő kifejezett hivatkozással határozza meg. Annak meghatározása előtt tehát, hogy valamely olyan tevékenység, mint a hivatásos tűzoltóság beavatkozó erőinek tevékenysége, a 93/104 irányelv hatálya alá tartozik-e, meg kell vizsgálni, hogy a tevékenység a 89/391 irányelv hatálya alá tartozik-e (lásd a C-303/98. sz. Simap-ügyben 2000. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-7963. o.] 30. és 31. pontját).

39 A 89/391 irányelv annak 2. cikke (1) bekezdése szerint „minden köz- és magántevékenységi ágazatra” alkalmazandó, amelyek közé többek között általános közigazgatási és szolgáltatási tevékenységek tartoznak.

40 Ezen cikk (2) bekezdésének első albekezdése értelmében azonban a 89/391 irányelv nem alkalmazható, amennyiben az egyes különleges közszolgálati tevékenységekre — mint amilyen a fegyveres erők vagy a rendőrség — vagy a polgári védelmi szolgálatok egyes különleges tevékenységeire jellemző sajátosságok szükségszerűen ellentétben állnak vele.

41 Ebben a tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy azon mentőápolók tevékenysége, akik mentőautót vagy sürgősségi orvosi járművet kísérnek valamely olyan sérülteknek vagy betegeknek sürgősségi orvosi ellátást nyújtó szervezet keretében, mint a Deutschen Roten Kreuz (német Vörös Kereszt), nem tartozik az előző pontban említett kivételek közé (a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 51. pontja)

42 A Bíróság ezenfelül megállapította, hogy mind a 89/391 irányelv céljából, amely a munkavállaló munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítása, mind az irányelv 2. cikke (1) bekezdésének szövegéből az következik, hogy az irányelv hatályát kiterjesztően kell értelmezni. A Bíróság ebből arra a következtetésre jutott, hogy a 2. cikk (2) bekezdésének első albekezdésében előírt, az irányelv hatálya alóli kivételeket megszorítóan kell értelmezni (a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 52. pontja)

- 43 A Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 53. pontjában a Bíróság megállapította, hogy a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első albekezdése nem zárja ki eleve az irányelv hatálya alól a polgári védelmi szolgálatokat, hanem csak a polgári védelmi szolgálatok „egyes különleges tevékenységeit”, amelyeknek jellemző sajátosságaiak szükségyszerűen ellentétben állnak az irányelv szabályainak alkalmazásával.
- 44 A Bíróság a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 54. pontjában ebből arra a következtetésre jutott, hogy a 89/391 irányelv kiterjesztően meghatározott hatálya alóli e kivételt úgy kell értelmezni, hogy annak alkalmazási köre arra korlátozódik, ami feltétlenül szükséges azon érdekek védelme szempontjából, amelyeknek védelmét a kivétel a tagállamok számára lehetővé teszi.
- 45 A Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 55. pontjában a Bíróság e tekintetben megállapította, hogy a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében foglalt kivétel csupán azon szolgálatok rendes működésének biztosítása céljából került elfogadásra, amelyek nélkülözhetetlenek a biztonság, az egészség és a közrend védelméhez különösen súlyos és sokakat érintő körülmények esetében — mint például katasztrófák — , mely szolgálatokat különösen az jellemzi, hogy a munkavállalók biztonsága és/vagy egészsége jelentős veszélynek lehet kitéve, és a beavatkozó egységekben, illetve a mentési egységekben dolgozó munkavállalók munkaidejének tervezése lehetetlen.
- 46 A Bíróság álláspontja szerint ugyanakkor egyértelműen különböznek egymástól az így jellemezhető, megszorítóan értelmezett polgári védelmi szolgálatok, amelyekre az említett rendelkezés vonatkozik, és a sérültek és betegek mentésének tevékenysége, amely a Pfeiffer-ítélet tárgyát képezte. Még akkor is, ha az olyan szolgálat, mint az utóbb említett ügy tárgyát képező, olyan események elhárítására köteles, amelyek jellegüknél fogva nem előreláthatóak, a szokásos körülmények között ahhoz kapcsolódó tevékenységek, amelyek egyebekben pontosan megfelelnek a szolgálatra

bízott feladatoknak, beleértve a biztonságot és az egészséget fenyegető veszélyek megakadályozását, csakúgy, mint a személyzet munkaidejét, előre tervezhetőek (lásd a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 56. és 57. pontját).

- 47 A Bíróság ezért a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 58. pontjában arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy ez a szolgálat nem rendelkezik olyan sajátosságokkal, amelyek szükségszerűen ellentétben állnak a munkavállalók biztonságának és egészségének védelmére irányuló közösségi jogi szabályok alkalmazásával, ezért ez a szolgálat nem képezi részét a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében foglalt kivételnek, hanem ellenkezőleg, az irányelv hatálya alá tartozik.
- 48 A hivatásos tűzoltóság beavatkozó erőinek olyan tevékenységei, amelyek az alapügy tárgyát képezik, nem mutatnak jelentős eltérést a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] alapjául szolgáló ügy tárgyát képező tevékenységekhez képest sem e tevékenységek gyakorlásának kereteit, sem a tevékenységek jellegét illetően; ezért a 89/391 irányelvnek a Bíróság által ezen ítéletben történő értelmezése a jelen ügy tekintetében alkalmazható.
- 49 E tekintetben ugyanis hangsúlyozni kell, hogy nemcsak a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdése első bekezdésének szövegére tekintettel, amely szerint csak egyes különleges közszolgálati tevékenységek vagy a polgári védelmi szolgálatok tevékenységei képeznek kivételt az irányelv hatálya alól, azon oknál fogva, hogy e tevékenységek sajátosságai az irányelv alkalmazásával szükségszerűen ellentétben állnak, hanem e kivétel fennállása miatt is, ahogyan különösen a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 55–57. pontjából következik, az említett rendelkezés nem igazolhatja, hogy valamely tagállam valamennyi érintett területen gyakorolt tevékenységet általánosan a kivételbe tartozónak tekint.

- 50 Ezzel ellenkezőleg a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdése első albekezdésének mind a szövegéből, mind a rendszeréből az következik, hogy ez az előírás csak az érintett szolgálatok meghatározott különleges tevékenységeire vonatkozik, amelyeknek folytonossága elengedhetetlen az emberek és javak épségének biztosítása érdekében, és amelyek a folytonosság e szükségességére tekintettel olyan jellegűek, hogy a munkavállalók biztonságának és egészségének védelmére vonatkozó közösségi szabályozás valamennyi rendelkezésének alkalmazása ténylegesen lehetetlen.
- 51 A közösségi jogalkotók által a 89/391 irányelv hatályának meghatározására alkalmazott kritérium ugyanis nem azon alapul, hogy a munkavállaló az irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében megnevezett, általánosan leírt különböző tevékenységi területekhez tartozik-e, mint a fegyveres erők, a rendőrség vagy a polgári védelmi szolgálatok, hanem kizárólag a munkavállaló által az e szektorokban végzett különleges feladatok sajátos természetén, amely a közösség számára biztosított hatékony védelem feltétlen szükségessége miatt igazolja az irányelv előírásai alóli kivételt. Ennek következtében azok a tevékenységek, amelyeket az említett rendelkezés értelmében a biztonsági és mentési szolgálatok szokásos körülmények között gyakorolnak, a 89/391 irányelv hatálya alá tartoznak.
- 52 Ezért ezen irányelv a jelen ügyben a tűzoltóság tevékenységeire még akkor is alkalmazható, ha e tevékenységeket — függetlenül attól, hogy tüzesetek elhárítására vagy más segítségnyújtásra irányulnak — a beavatkozó erők gyakorolják, amennyiben e tevékenységeket csak szokásos körülmények között, az érintett szolgálatra ruházott feladatoknak megfelelően végzik, és még akkor is, ha a beavatkozások, amelyek e tevékenységekhez kapcsolódhatnak, természetüknél fogva nem előreláthatóak, és a beavatkozást végző munkavállalók ennek során biztonságuk és egészségük tekintetében bizonyos veszélyeknek lehetnek kitéve.
- 53 A 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdése első albekezdésének ezen értelmezése alóli kivétel csak olyan rendkívüli események esetében megengedett, amelyek során a

népességnek a súlyos kollektív veszélyhelyzetben történő védelmére irányuló intézkedések megfelelő végrehajtása megköveteli, hogy az ilyen események elhárítására köteles személyzet az ezen intézkedések által követett célnak abszolút prioritást biztosítson annak érdekében, hogy e célt elérhessék.

- 54 Ez vonatkozik a természeti és technológiai katasztrófákra, a merényletekre, a súlyos balesetkre, és az ehhez hasonló más eseményekre, amelyeknek súlyossága és kiterjedése olyan intézkedéseket követel, melyek a közösség életének, egészségének és biztonságának védelme érdekében elengedhetetlenek, és melyeknek megfelelő végrehajtása kétségessé válna, ha a 89/391 és a 93/104 irányelv valamennyi előírását figyelembe kellene venni.
- 55 Az e jellemzőkkel rendelkező helyzetekben átmenetileg elsőbbséget kell biztosítani az említett irányelvnek a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme biztosítására irányuló céljához képest azon érdekeknek, hogy ne kerüljön veszélybe a közösség biztonsága és épsége védelmének kényszerítő követelménye, tekintettel egyes különleges tevékenységek jellemző sajátosságaira. Ezért különösen ésszerűtlen lenne a munkaadók számára a szakmai kockázatok hatékony megakadályozását és a mentőszemélyzet munkaidejének megtervezését előírni.
- 56 A 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének második albekezdése azonban még ezekben a rendkívüli helyzetekben is előírja az illetékes hatóságok számára, hogy a munkavállalók biztonságát és egészségvédelmét „a lehető legmesszebbmenőkig” biztosítsák.

- 57 A fenti megfontolások alapján meg kell állapítani, hogy az állami tűzoltóság beavatkozó erőinek tevékenységei főszabály szerint nem tartoznak a 89/391 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében meghatározott kivételbe, hanem az irányelv hatálya alá tartoznak, amennyiben e tevékenységeket szokásos körülmények között gyakorolják.
- 58 Ami konkrétan a 93/104 irányelvet illeti, 1. cikke (3) bekezdésének szövegéből következik, hogy az irányelvet a 89/391/EGK irányelv 2. cikkének értelmében meghatározott, kimerítően felsorolt különleges tevékenységek kivételével valamennyi köz- és magán-tevékenységi ágazatban alkalmazni kell.
- 59 E tevékenységek közül ugyanakkor egyik sem vonatkozik az olyan szolgálatra, mint amilyen az alapeljárás tárgyát képezi, így az olyan tevékenység, mint amelyet a kérdést előterjesztő bíróság leírt, szintén a 93/104 irányelv hatálya alá tartozik.
- 60 Ahogy a Bizottság helyesen rámutatott, ezt a következtetést az a tény is megerősíti, hogy a 93/104 irányelv 17. cikke (2) bekezdése 2.1 pontja c) pontjának iii. alpontja kifejezetten említi többek között a tűzoltó-szolgálatot. A tűzoltóság említése értelmetlen lenne, ha az érintett tevékenység a 93/104 irányelv 1. cikkének (3) bekezdése értelmében már teljes mértékben kizárt lenne az irányelv hatálya alól. A tűzoltóság említése ezzel ellenkezőleg azt támasztja alá, hogy a közösségi jogalkotó ezen irányelv alkalmazhatóságának főszabályát állapította meg az ilyen jellegű tevékenységekre vonatkozóan, ugyanakkor mindemellett előírta az irányelv egyes rendelkezéseitől való eltérés lehetőségét rendkívüli körülmények között (lásd ebben az értelemben a Pfeiffer és társai ítélet [hivatkozás fent] 62. pontját).

61 A fenti megfontolások eredményeképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 89/391 irányelv 2. cikkét és a 93/104 irányelv 1. cikkének (3) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

- az alapügyben szereplőhöz hasonló, hivatásos tűzoltók beavatkozó erői által ellátott tevékenység rendszeren az említett irányelvek hatálya alá tartozik, így főszabály szerint a 93/104 irányelv 6. cikkének (2) pontjával ellentétes a heti 48 órás maximális munkaidő túllépése, amelybe a készenléti szolgálat is beletartozik;

- lehetséges azonban a munkaidő ilyen túllépése olyan különlegesen súlyos és sokakat érintő rendkívüli körülmények esetén lehetséges, mint amikor a közérdek — így a közrend, a közegészség és a közbiztonság — védelméhez nélkülözhetetlen szolgálatok megfelelő működésének biztosításához fűződő érdekek átmenetileg elsőbbséget kell biztosítani a beavatkozó egységekben és a mentési tevékenységet végző egységekben dolgozó munkavállalók biztonságának és egészségének védelméhez fűződő érdekekhez képest; a 89/391 irányelv céljait még azonban ebben a kivételes esetben is a lehető legteljesebb mértékig figyelembe kell venni.

A költségekről

62 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i 89/391/EGK tanácsi irányelv 2. cikke, valamint a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 1993. november 23-i 93/104/EK tanácsi irányelv 1. cikkének (3) bekezdése úgy értelmezendő, hogy:

- az alapügyben szereplőhöz hasonló, hivatásos tűzoltók beavatkozó erői által ellátott tevékenység rendszeren az említett irányelvek hatálya alá tartozik, így főszabály szerint a 93/104 irányelv 6. cikkének 2. pontjával ellentétes a heti 48 órás maximális munkaidő túllépése, amelybe a készenléti szolgálat is beletartozik;

- lehetséges azonban a munkaidő ilyen túllépése olyan különlegesen súlyos és sokakat érintő rendkívüli körülmények esetén lehetséges, mint amikor a közérdek — így a közrend, a közegészség és a közbiztonság — védelméhez nélkülözhetetlen szolgálatok megfelelő működésének biztosításához fűződő érdekek átmenetileg elsőbbséget kell biztosítani a beavatkozó egységekben és a mentési tevékenységet végző egységekben dolgozó munkavállalók biztonságának és egészségének védelméhez fűződő érdekekhez képest; a 89/391 irányelv céljait azonban még ebben a kivételes esetben is a lehető legteljesebb mértékig figyelembe kell venni.

Aláírások